

قامداۋ جاعنا كۇش ۇستەپ، جاڭا قوزعاۋشى قۋاتتى قاۋلاتتى

(ياسى 1 ـ بەتتە)

”العاشقى قادامدى“ جاقسى باسىپ،

”قوسۇ جانە اۋامالنى“ ويداعىداي قۇلدىندى

”بىز قامداۋ جاعىنداعى قۇرلىمىدىق

رەفورمانىڭ ’قوسۇ امالى‘ مەن ’اۋامالنى‘

جاقسى سىستەۋگە قۇلىشىدىق، ايتالق، ’تۇرالا-

عان كاسپورىنداردى‘ تازالاپ، مەشەۋ ۇنىدى-

رسى قۋاتىن كۇشىنەن قالدىرىپ، كاسپورىننىڭ

ەلەكتردەن پايدالانوۋ وزىندىك قۇنىن تومەد-

دەتتىك؛ ساپالى وىنمەدرەدىڭ ساتۋ ارناسىن كە-

ڭەيتىۋگە، بازار ۇورسىن اشۇعا قولداۋ كورسە-

تىپ، كاسپورىنداردىڭ مۇڭ ـ مۇقتانچىن، قىيىن-

شىلىسىن شەشۇشكە، دامۇونا، كۇشەيۋىنە كومەكتەسە-

تىك“، ـ دەدى اقسۇ اймаقتىق دامۇ جانە رەفورما

كومىتەتىنىڭ مەڭگەۋرۇشىسى لي ۋاڭجۇن.

قامداۋ جاعىنداعى قۇرلىمىدىق رەفورمانى

ىلگەرىلەتۇ سىندى وسى نەگىزگى جەلىنى

بويلاپ، اقسۇ ايماعى سوڭغى جىلداردان بەرى

ەنەركيا، جىميا ونەركاسىبى، توقماشلىق، كىيىم ـ

كەشەك، اۋىل شارۋاشلىغى قوسمشا وىنمەد-

رىن مانەرلەۋ، ساۋدا ـ ساتتىق، زات اينالمى،

قۇرىلىس ماتەريالدارى مەتال قورىتۇ، سترانگە-

يىالىق جاڭادان گۇلدەنگەن كاسپى سالاسى

سىندى ”التى ۇلكەن كاسپى سالاسى شوعىرى“

قۇرىلىسىن ىلگەرىلەتىپ، ەدامتۇرلى كاسپى سا-

لاسىنىڭ جاڭاشالانغان، اىزال كاسپى سالاسى-

نىڭ شوعىرلانغان، جاڭادان گۇلدەنگەن كاسپى سالاسىنىڭ كولەمدەنگەن جاڭا رايىن جارىققا

شعاردى.

قامداۋ جاعىنداعى قۇرلىمىدىق رەفورما-

نىڭ ”قوسۇ جانە اۋامالنىدا“ السىناعى تومەن

دەڭگەپەدەگى قامداۋ مەن ۇنىمىسىز قامداۋ،

قوسىلعانى دشكى قوزعاۋشى كۇش پەن دامۇدا-

عى ومىرشەڭدىك كۇش. 2019 ـ جىلى رايونىمىز

300 مىڭ كىلوۋاتتان تومەن كومىر ەلەكتىر اگرا-

كانتىان 596 مىڭ 500 كىلوۋاتتىن جاپتى، تاۋار

ۋىلەردىڭ ساتنالتىن اۋدانى وتكەن جىلداعىدان

%6.5 تومەندەدى، كولەمنەن جوعارى ونەركا-

سىپ كاسپورىندارىنىڭ قارىز ارقالاپ تىجارات

جۇرگىزىۋنىڭ سالىستىرماسى وتكەن جىلغى

ساپكەس مەزگىلدەگىدەن 0.1 پايىز تومەندە-

دى، كاسپورىندارعا قىزمەت وتەۋ سىپاتىندىق

اقى اۋىنا ساپاتىن تۇرلەر وتكەن جىلغى 24

تۇردەن 13 تۇرگە ازايىدى...

شىنجياڭنىڭ ەنەركيا جانە كەن بايلىغى

مول ەارى وزىندىك ۇمچىرلىك اىزالدىلىغى بار.

كاسپى سالاسى قۇرىلمىىن ساپالاندىرىپ دا-

رەجەسىن جوعارىلاتىۋدىڭ ”العاشقى قادامىن“

جاقسى باسۇدىڭ، قامداۋ جاعىنداعى قۇرىلمە-

دىق رەفورمادا ”قوسۇ جانە اۋامالنى“ وپىدا-

عىداي قولدانىۋدىڭ ”ۇشتى ازايىتۇ، ەبرىدى تۇ-

مەندەتۇ، ەبرىدى تولقتاۋ“ مىندەتىن تىياناق-

تاندىرۇ بارسىنداعى وىنمەدىلگى كورنەكتى

بولىپ قانا قالماستان، بازاردىڭ ومىرشەڭ-

دىك كۇشىن قاۋلاتىپ، نىشكى قوزعاۋشى

كۇشتى ارتىرىپ، نىشكى سۇرانسىتلىڭ كو-

مەسكى كۇشىن جارىققا شىعارىپ، حاۋىپ ـ

قاتەرگە توتەپ بەرۇ قۋاتىن كۇشەيتىپ،

ەكونومىكانىڭ ورنىقتى اينالمى مەن اقاۋ-

سىز دامۇىن جەبەدى.

كوپ جىلداردان بەرى، كومىر كاسىبى

ۇزاق ۋاقىت ەكونومىكانىڭ قۇلدىراۋ قىسىمىنا

ەدوپ كەلدى، ال قۇمىل قالاسى قامداۋ جاعىن-

داعى قۇرلىمىدىق رەفورمانى نەگىزگى جەلى

ەتۇگە تاباندى بولپ، جاڭا، كونە قوزعاۋشى

قۋاتى اۋىستىرۇ، كاسپى سالاسىنىڭ دەڭگەيىن

كوتەرۇ، دارەجەسىن ۇسىرۇ ايلاق السىن ۇز-

دىكىسىز تەزدەتتى. ”14 ـ بەسەجىلدىق“ كەزىد-

دە قۇمىل قالاسى قازىرگى بار كومىر جىمىيا

ونەركاسىبى كاسپى سالاسى نەگىزىن تىياناق

ەتىپ، بايلىقتان ۇيىۋەرسالدى پايدالانوۋ سالسى-

تىرماسى مەن ەنەركيا وىنمەدىلگىن اناعۇرلىم

جوعارىلاتىپ، ”ساپاعا، دارەجەگە ايرىرۇ، قازبا

ەنەركەتپىكا مەن بىو ەنەركەتپىكانى ۇشتاستىرۇ،

شوعىرلى بىرلەسىپ ەندىرىستىك“ ”كومىر ـ

جىمىيا ـ ەلەكتىر ـ جىلۇ“ ەبىر تۇلعالاندىرىلغان

كومىردى تازا اشپ پايدالانوۋدى بىرىتىدەپ جۇزەگە اسىرادى.

جاڭا كاسپى كۇيىن جەتىلدىردى،

جاڭا قوزعاۋشى قۋاتتى زورايىتى

قامداۋ جاعىنداعى قۇرلىمىدىق رەفورمانى

ۇزدىكىسىز ىلگەرىلەتۇ بارسىندا، رايونىمىزدىڭ

جەىر ـ جەرى، تاراۋلارى، تۇلعالىق كاسپورىن-

مدارى عىلىم ـ تەخنىكادا جاڭالىق اشۇ ارقىلى

جاڭا كاسپى كۇيىن جەتىلدىرۇ، جاڭا قوزعاۋشى

قۋاتتى زورايىتۇ حاۋىپ ـ قاتەرگە توتەپ بەرۇ

قۋاتىن ۇنىمدى كۇشەيتىۋدىڭ اسىل ەكەندى-

گىن تولىق سەزىنىپ جەتتى.

2010 ـ جىلدان بەرى، بولات ـ تەمىر كا-

سىبى ەبىر مەزگىل توقىرادى، ال باۋگاڭ توبى

شىنجياڭ 1 ـ نامىز بولات ـ تەمىر شەكتى سە-

رىكتەستىگى قوزعاۋشى كۇشتى جاڭالاۋ ارقىلى

مۇشكىل جاعداپىدا تىيىن جاڭالاپ دامىدى.

وسى سەرىكتەستىكنىڭ وتتەگى دومىنا پەشىنىڭ

سىكە قوسىلۇى ەدامتۇرلى دومىنا پەشەين سا-

لىستىرعاندا وتتەگى دومىنا پەشىنىڭ جاپىلىق

ونىمەدىلگى كورنەكتى جوعارىىلادى. كومىرتەك-

سىزدەندىرۇ تەحنولوگىياسى، كومىر گازىنان اى-

ناھالىي پايدالانوۋ سىياقتى وزىق تەخنىكىلار كو-

مىرتەگىن نىعىستىرۇ مولشەرىن %40تىڭ ۇستىد-

دە ازايىتۇدى، ۇندىرىس قۋاتىن %40 جوعارد-

لاتۇدى جۇزەگە اسىرالادى. وسى سەرىكتەستىك

پارتكومنىڭ شۇجىبى، باسالقامى شياۋ گودۇڭ

بىلاي دەپ تانىستىردى: ”ەبىزدىڭ ىندىرگەن

ونىمەدرەيمىز بۇرىنغى ادەتتەگى قۇرىلىس ما-

تەريالدارىن نەگىز ەتۇدەن تاقايلى، ەپىشىندى،

ساپالىي سىياقتى جوعارى دەڭگەيدەگى وىنمەدر-

گە قاراي دامىدى. سونمەن بىرگە جاسىل

دامۇ مەن زەردەلى جاساۋ جاعىندا كۇش

سالپى، ەبىر توپ قۇلتەمىردى ۇندىرىس

جەلىسىنە شىعارىپ، باتىس سولتۇستىكتەگى

تۇڭغىشى زەردەللىەنگەن بولات وراى قويا-

سىن قۇردىق. كاسپى سالاسى جەلىسىن ۇزار-

تىپ، قۇن تىزبەگىن جوعارىلاتىپ، جوعارى

ساپالىي دامۇدى جۇزەگە اسىرۇعا قۇلىشىندىق“.

تىتان رۇداسىن العاشقى ۇڭدەۋدەن جوعا-

رى تىتان ۇگىندىسىنە جانە ماقتا تىيانعا اينال-

دىرعاننان كەيىن، تەمىزدەى كىشى جانە تىتان

مەتاللىنىڭ وزىندىك ەرەكشەلىگى سەبەپتى

ساقتاۋ ۇڭايلىققا تۇسپەيىدى. نىندەتتىڭ نىقالد-

مەن قۇمىل قالاسىنىڭ جوعارى، جاڭا تەخنىكا

كاسپى سالا باقتا رايونىنا ورنالاسقان شىنجياڭ

شياڭشىڭ جاڭا ماتەريالدارى عىلىم ـ تەخنىكا

شەكتى سەرىكتەستىگى جىتتىكتەي مانەرلەۋ ار-

قلى قىيىندىقتى شەشتى. ماقتا تىتانىن بىرىتىد-

دەپ مانەرلەۋمەن تىتان تاياقشاسىنا، ورام تاس-

پاعا، شىڭدىالغان بولشەككە، قورىنپا تاقىناعا اى-

نالدىردى، مۇنداي بولعاندا ساقتاۋعا قولايلى

بولدى، بازار ۇورىسى كەڭەيدى، قوسمشا

قۇنى جوعارىىلادى. كەلەر قادامدا اتاۋلى سە-

رىكتەستىكنىڭ عىلىم ـ تەخنىيكالىق زەرتتەتۇ ـ

اشۇ ۇجىمى عىلمىي زەرتتەۋ قۇرىلمىىن ۇيمەداس-

تىرىپ قۇرىپ، تىباندى جالىي قاۋىمدى بەتكە

العان ۇنىم ەتىپ مانەرلەپ شىعۇدى ىلگەرىلە-

تەدى.

بىيل الدىڭغى جارتى جىلدا رايونىمىزدىڭ

كەن قازۇ كاسبىنىڭ ارتقان قۇنى وتكەن

جىلغى ساپكەس مەزگىلدەگىدەن %5.1 ارتتى؛

جاساۋ كاسبىنىڭ ارتقان قۇنى %2.7 جوعارد-

لاپ، وتكەن جىلغى ساپكەس مەزگىلدەگىدەن

%1.2 پايىز ارتتى. اۋىر ونەركاسپىتىڭ ارتقان

قۇنى %6.4 جوعارىىلاپ، وتكەن جىلغى

ساپكەس مەزگىلدەگىدەن %2.7 پايىز ارتتى؛

جەڭىل ونەركاسپىتىڭ ارتقان قۇنى %1.3 جوعا-

رىلادى. ەبىر قىدىرۇ ەكونومىيكالىق كورىسەت-

كىشتەردىڭ ارتتۇىن جاڭا كاسپى كۇيىنىڭ، جاڭا

قوزعاۋشى قۋاتىنىڭ جىبەيۇنىەن بولە قاراۋعا

كەلمەيدى.

ولقىلىقتاردى ئولمىتۇغا باسا مان بەردى،

باسەكەلىك قۋاتى جوعارىلاتى

ولقىلىقتاردى تولمىتۇا — قامداۋ جاعىنداعى

(ياسى 1 ـ بەتتە)

ىنفورماتىسادان ورتاق پايدالانوۋدى كۇشەيتىپ، بىنفور-

ماتىيانىڭ رىكىلىسىزدىگىنە شىنايى كەپىلدىك ەتىپ،

ساقىتانۇ ـ تىزگىندەۋدىڭ دىرىقتىلىق ۇقىعىن مىقتاپ

يگەرىپ، ەرتە بايقاۋدى، ەرتە مالىمەدۇدى، ەرتە اۋا-

شالاۋدى، ەرتە ەمدەۋدى شىنداپ ورىنداۋ كەركە.

ەكىشى، ”ئورتتى شوغىرلاندىرۇ“ تالابىن بۇل-

جىماستان تىياناقتاندىرىپ، اناعۇرلىم عىلمىي دا ۇنىم-

دى تۇردە قۇتقارۇ ـ ەمدەۋ كەركە. قاتاڭ تۇردە

مەملەكەتتىڭ 7 ـ نۇسقادى دىياگنوز قويۇ ـ ەمدەۋ

جوباسى بويىنشا جۇڭگوشا شىپپاگەرلىك پەن باتىستشا

شىپپاگەرلىكتى ۇشتاستىرىپ، كوپ ەتۇرلى پانىگە

بىردەي ەمان بەرىپ، وتكەلدى الدىعا جىلجىتۇعا تا-

باندى بولپ، كۇن ىلگەرى الدىن اۋ مەن ەمدەۋ-

دى كۇشەيتىپ، ەمدەۋدى ەبىرىڭعايلاندىرۇدى، جۇ-

پەللىلەندىرۇدى ىلگەرىلەتىپ، ناۋقاستاردى بار

كۇشەين قۇتقارۇ ـ ەمدەۋ كەركە. ەمدەۋ ـ كۇنىم-

دەۋ قىزمەتكەرلەرنە كوڭىل ەبولپ، قامقورلىق

جاساپ، كاسپىتىك باۋلۇدى كۇشەيتىپ، ساقىتانۇ ـ

قورعاۋ شارالارىن قاتايىتىپ، پىسچىيكالىق جاقىتان جە-

تەكتەۋدى كۇشەيتىپ، ەسى جۇزىندىك قىيىنشىلىقتار-

دى شەشىپ، ارتقى ۋايىمىنان ارلىتىپ، ەمدەۋ ـ كۇنىم-

دەۋ قىزمەتكەرلەرنىڭ دەنە جانە پىسچىيكالىق سالا-

ماتىتىعن ويداعىداي قورعاۋ كەركە. قامداۋ مەن قا-

جەتسىۋدى دالە ـ ەمال ۇشتاستىرۇدى كۇشەيتىپ،

داپىنداۋدى، جەتكىزۇدى، قولدانۇدى ساپاللاندى-

رىپ، ەمدەۋدى، ساقىتانۇ ـ قورعاۋندى، قۇتقارۇ ـ

ەمدەۋ زاتتىق ماتەريالدارىمەن قامتاماسىز ەتۇدى

ۇزدىكىسىز كۇشەيتىپ، ناۋقاستاردى قۇتقارۇ ـ ەمدەۋ

مەن نىندەتتىەن ساقىتانۇ ـ تىزگىندەۋدىڭ قاجەتىن قانا-

عاتتاندىرۇعا شىنايى كەپىلدىك ەتۇ كەركە. كۇندەلىك-

تى ەمدەۋ قىزمەت وتەۋىن ەبىر تۇتاس جوسپارلاپ، وپىدا-

عىداي سىتەپ، بۇقارانىڭ ەمدەلۇ قاجەتىن قاناعاتتاندىرۇ؛

ساقىتانۇ ـ قورعاۋ تانىمىن كۇشەيتىپ، دىياگنوز قويۇ ـ

ەمدەۋ ەتارتىتىن كەمەلەندەندىرىپ، شىپپاچانادا جۇعمەدلۇدان

ساقىتانۇ ـ تىزگىندەۋدى كۇشەيتۇ كەركە.

ۇشىنىشى، بۇقارالىق لۇشىاندى بۇلجىماستان

امالىياتتا اىگىلەپ، اناعۇرلىم جان اشىرلىقپەن ساپالى

قىزمەت وتەۇ كەركە. نىدەت الدىندا، ەار ۇلت بۇقا-

راسى ۇندەۋگە بەلسەندىلىكپەن ۇن قوسىپ، ورنى-

لاستىرۇعا سىانالى تۇردە بويسۇنىپ، بۇقارالىق

ساقىتانۇ، بۇقارالىق جونىگە سالۇدىڭ بەرىك قورعا-

نىسى شەبىن بىرگە قۇرىپ، نىدەتتىەن ساقىتانۇ ـ تىز-

گىندەۋگە وراسان زور ۇلەس قوسىپ، ەل بىرلىگە-

نەن بەرىك قامال تۇرىمىزاتىن قۋاتتى بىرىككەن كۇش